

Тема. Цікаві пригоди хлопчика Чарлі та його друзів на шоколадній фабриці містера Вонки.

Мета: розкрити художній світ повісті-казки Р. Дала «Чарлі і шоколадна фабрика»; розвивати в учнів уміння і навички виразного читання; спонукати до читання; виявлення елементів сюжету твору, характеристики образів персонажів; поглибити сприйняття учнями цінностей літературної казки; викликати в п'ятикласників засудження надмірним захопленням комп'ютерними іграми (розвагами), жуйками, солодощами; виховувати доброту, людяність, щирість, ввічливість, допитливість і фантазію, моральні якості, життєвий оптимізм.

Обладнання: портрет та вислови письменника, виставка різних видань повісті-казки, ілюстрації до твору, золоті квитки із завданнями; шоколадна мапа України; золоті монети; фрагменти фільму режисера Т. Бертоне «Чарлі і шоколадна фабрика» (США, 2005).

Тип уроку: комбінований.

Епіграфи:

*Дев'ять із десяти опитаних кажуть,
що любляють шоколад. Десятий, як
правило, завжди каже неправду.*

Джон Гулліус

Думки повинні бути чистими і товщиною в шоколад.

Іспанське прислів'я

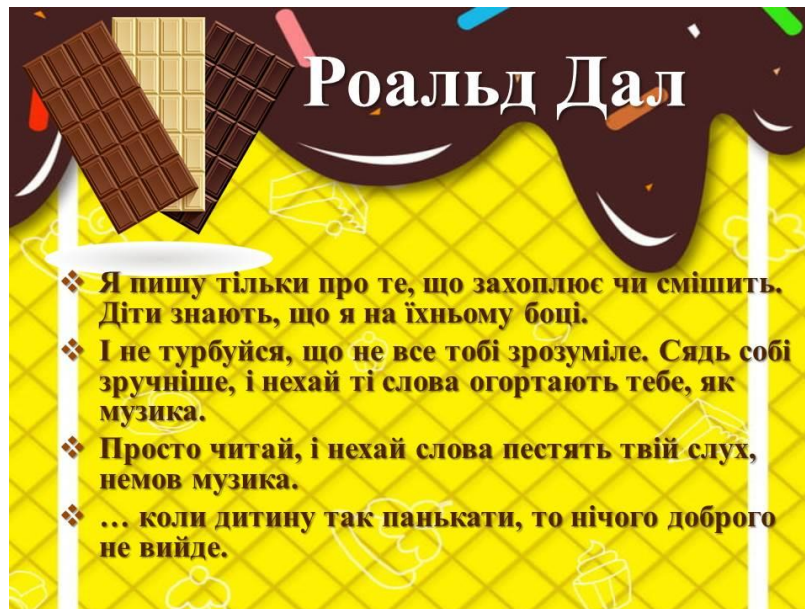
Перебіг уроку

I. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ, УМІНЬ, НАВИЧОК

II. ПІДГОТОВКА ДО СПРИЙНЯТТЯ НАВЧАЛЬНОЇ ТЕМИ

Я б погодився охоче
на складний експеримент:
їсти шоколад до схочу
замість супу і котлет.

В шоколаді помічаю
переконливий ефект:
неймовірно розвиває
спритність, радість, інтелект.

III. ОГОЛОШЕННЯ ТЕМИ, ЕПІГРАФІВ УРОКУ

Одні люди люблять шоколад більше, інші — менше. Однак, напевно, всі погодяться, що немає нічого кращого, ніж плитка шоколаду, шоколадне морозиво або десерт з шоколадом. Тому 11 липня усі ласуни святкують найкраще та найсмачніше в світі свято — Всесвітній день шоколаду.

IV. ФОРМУВАННЯ НОВИХ ЗНАТЬ І СПОСОБІВ ДІЇ

Золотий квиток 1. «20 фактів про улюблені ласощі»

1. До Європи шоколад потрапив у XVI столітті завдяки Христофору Колумбу.
2. Перша шоколадна плитка була створена в 1842 році у Великобританії компанією Cadbury.
3. Ацтеки вважали шоколад сильним афродизіаком. Крім того, зерна какао служили для ацтеків грошовою одиницею.
4. У шоколаді міститься менше кофеїну, ніж в чаї, каві або кока-колі.
5. Найбільше шоколаду їдять в Швейцарії: в середньому один швейцарець з'їдає більше 8 кг шоколаду на рік.
6. У шоколаді містяться корисні для здоров'я антиоксиданти, необхідні для захисту від ракових клітин і запобігання хвороб серця.
7. У шоколаді міститься теобромін, який вважається більш м'якою версією кофеїну і магнію. Ця речовина входить в деякі види транквілізаторів.

8. Вважається, що шоколад створює в організмі людини стан, схожий на стан закоханості.
9. Флавоноїди, які містяться в зернах какао, мають багато корисних для здоров'я властивостей.
10. Виробники шоколаду використовують 20% світових горіхів і 40% мигдалю.
11. У чорному шоколаді — найбільше какао і менше цукру, тому він вважається найкориснішим для здоров'я.
12. Запах шоколаду допомагає розслабитися.
13. Технічно, білий шоколад — це не шоколад, так як в ньому немає какао.
14. Для того щоб виготовити 450 грамів шоколаду, потрібно приблизно 400 какао-бобів.
15. Собакам та кішкам шоколад їсти не можна: від шоколаду вашого улюбленця у кращому випадку знудить, в гіршому — це може привести до смерті тварини.
16. Для людини смертельна доза шоколаду — приблизно 10 кілограмів.
17. Існує кілька дат, коли можна святкувати День шоколаду: 7 липня (день, коли ймовірно шоколад завезли до Європи), 11 липня (Всесвітній день шоколаду), 28 липня (День молочного шоколаду в США) або 13 вересня (Міжнародний день шоколаду).
18. Має значення не тільки смак шоколаду, але й те, в якому посуді його подають. Вчені з'ясували: гарячий шоколад смачніший, якщо подавати його в помаранчевих чашках.
19. Шоколад — єдина їстівна субстанція, яка тане при температурі нижче температури людського тіла. Тому шматочок шоколаду так легко тане в роті.
20. У Бельгії виробляється приблизно 220 тис. тонн шоколаду на рік. Тому, в Міжнародному аеропорту Брюсселя продається дуже багато шоколаду.

Золотий квиток 2. «Шоколадна мапа України»

- Назвіть улюблені українські та закордонні фабрики солодоців. Розмістіть їх на мапі.

«Рошен» (Київ), «Світоч» (Львів), «Стріла» (Чернігів), «Житомирські ласощі» (Житомир), «Україна», «Корона» (Тростянець), «АВК», «Millennium», «Стимул» (Дніпро), «Конті» (Костянтинівка), «Ласощі» (Івано-Франківськ), «Солодкий світ» (Харків).

- Конкурс на кращу «обгортку» та рецепт шоколаду.

Учитель. У світі багато письменників, які писали й пишуть казки. Роальд Дал заявив про себе як видатний дитячий письменник, коли продаж його книги «Чарлі і шоколадна фабрика» сягнув 125 000 екземплярів за 5 років від дня першої публікації. Відтоді вона неодноразово друкується багатьма мовами. З часом популярність не зменшується і «Чарлі...» залишається улюбленою казкою багатьох дітей у світі. А почалося все з улюбленої шоколадки, отриманої в дитинстві майбутнім письменником, розпочалася казкова історія про захопливі пригоди дітей, які потрапили на шоколадну фабрику Віллі Вонки - великого винахідника солодоців.

1971 року на екрани вийшов художній фільм «Віллі Вонка і шоколадна фабрика», знятий режисером Мелом Стюартом. Але фільм не сподобався автору книги, бо багато уваги було приділено Вонці, хоча Дал говорив, що книга про Чарлі. Вдруге книга екранізована 2005 року режисером Тімом Бертоном, з Джонні Деппом у ролі Вонки. Крім кіно версій, існує низка мюзиклів, інсценізацій та аудіокниг. Також сюжети твору використано в мультсеріалах, іграх, атракціонах.

Золотий квиток 3. «Анкета письменника»

Заповнення учнями анкети Р. Дала.

Роки життя	
Країна	
Твори	
Жанр	
Захоплення	

Золотий квиток 4. «Розумники»

Дайте визначення.

Герой – персонаж із яскравими індивідуальними рисами, рушій сюжету, центр твору.

Персонаж – утілення загального в конкретному, дійова особа у творі.

V. ЗАСТОСУВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ, НАВИЧОК

Золотий квиток 5. «#ДивисьЧитай # Look read»

Вибіркове читання й обговорення розділів: «А ось і Чарлі», «Золоті квитки», «Родина починає голодувати», «Чудо» повісті-казки «Чарлі і шоколадна фабрика».

- ❖ Читаючи про родину Бакетів, їхню бідність та зусилля, яких вони докладали, поміркуйте, що давало сили сім'ї, що об'єднувало її.
- ❖ Коли ви читали про Золоті квитки, чи одразу здогадалися, що Чарлі обов'язково знайде один із них?

Перегляд фрагментів фільму «Чарлі і шоколадна фабрика»

(«Перші золоті квитки», «Золотий квиток Чарлі», «Горіховий цех»)

- ❖ Порівняйте почуття Чарлі від його знахідки із ставленням інших дітей до щасливих перепусток на шоколадну фабрику.
- ❖ Намалуйте словесні портрети гостей шоколадної фабрики.
- ❖ Якою ви уявили шоколадну фабрику, читаючи повість?
- ❖ Сформулюйте 1 - 2 запитання, на які б ви хотіли отримати відповідь після прочитання твору.

Золотий квиток 6. «Ланцюжок»

Складання сюжетного «ланцюжка» подорожі казковою фабрикою.

Шоколадний цех → умпа-лумпи → шоколадною річкою → цех винаходів → вічні барбариски → велика жуйкова машина → коридором → квадратні цукерки → Верука в горіховому цеху → великий скляний ліфт → телевізійно-шоколадний цех → шоколадна фабрика.

Золотий квиток 7. «Упізнай героя»

Упізнайте героя твору за описом.

«Ой не треба! Благаю! Не треба такого робити! Людська рука не повинна торкатися до мого шоколаду!». «Мого хлопчика засмоктало у ваш помадковий цех, а ви смієтесь, наче це дуже вдалий жарт?!»

«Перевіряють, чи не зіпсована в середині. Дивіться далі... Ой лихо, вона таки зіпсований горішок. Куди вони її тягнуть? – Туди, куди викидають зіпсовані горішки. До сміттепроводу».

«І що то був за дивовижний чоловік! На голові він мав чорний циліндр. Штани мав зелені. Рукавички – перламутрово-сірі...».

«Яке ж то було жахливе видовище! Її лице, руки, ноги, шия – власне кажучи, все тіло, вся шкіра, а заодно й копиця кучерявого волосся стали сліпучо-фіолетово-чорні – як чорничний сік!»

«Ти гарний хлопчик,- сказав містер Вонка,- але говориш забагато. Отож! Коли я вперше побачив, як діє звичайне телебачення, то мені в голову стрельнула чудова ідея...». «Привіт, мамусю! Татку! Дивіться на мене! Мене першого в світі передали по телевізору!»

«Йдучи вранці до школи, він бачив у вітринах крамничок цілі стоси величезних шоколадних плиток. Він зупинявся й дивився на них, притискаючись носом до скла і стікаючи слиною. Щодня він бачив, як інші діти виймали з кишень шоколадні цукерки й пожадливо їх поглинали, і це, звичайно, була для нього велика мука ...».

Золотий квиток 8. «Всезнайки»

Робота над образами твору (робота в групах).

«Паспорт-анкета Чарлі»

Ім'я	
Прізвище	
Вік	
Місце проживання	
Батьки	
Рід занять	
Риси характеру	
Мрії	

«Характеристика персонажів». Знайдіть цитати до характеристики персонажів, прокоментуйте їх. Складіть анкети.

- ▼ Августус Глуп
- ▼ Верука Солт
- ▼ Майк Тіві
- ▼ Віолета Борегард

Слово вчителя. У прозовому творі Р. Дала вміщено віршовані фрагменти — пісні, які співають працівники фабрики Віллі Вонки (умпа-лумпи, які прибули з далекої дикої країни і втілюють природний погляд на цивілізацію і сучасних людей). У цих піснях засуджуються надмірні захоплення сучасних дітей їжею, жуйками, телевізійними розвагами, розкриваються причини дитячих проблем у сучасному світі. Хор звертається не тільки до дітей, а й до

дорослих. Засобом від дитячих «хвороб сучасності» умпа-лумпи вважають книжки, які розвивають творчу уяву та мислення, покращують характер і душу дитини. (*Пісня умпа-лумпів с. 67 «Сучасна художня література» посібник для 5–6 класів закладів. Київ «Грамота» 2019*)

Золотий квиток 9. «Творче завдання»

- ❖ Складіть пам'ятку для батьків героїв повісті Р. Дала щодо виховання дітей.

Пам'ятка для батьків щодо виховання дітей

1. Любіть своїх дітей, але не забувайте про їхнє правильне виховання.
2. Дбайте про здоров'я дітей, не дозволяйте закріплюватися їхнім шкідливим звичкам.
3. Проводьте з дітьми більше часу, не відкупляйтеся від них грошима й подарунками.
4. Не дозволяйте багато сидіти за телевізором, комп'ютером.
5. Не сваріться при дітях і не сваріться взагалі.
6. Будьте прикладом в усьому хорошому для своїх дітей.
7. Навчіть дітей розуміти слова «Не можна!».

- ❖ Джонні Депп (Віллі Вонка) сказав: «Твір «Чарлі і шоколадна фабрика» Роальда Дала – це золотий квиток у світ дитинства. Чи погоджуєтесь ви із актором?

- ❖ Які ознаки чарівної казки зберіг письменник? Що нового додав до традиційного жанру?

Золотий квиток 10. «Мікрофон»

Продовжте речення:

- Своїм батькам я міг би (могла б) дати таку пораду ...
- Герої «Чарлі і шоколадна фабрика» — це ...
- «Чарлі і шоколадна фабрика» популярна у світі, бо ...

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

- Підготувати розповідь про пригоди Чарлі та його друзів на казковій шоколадній фабриці містера Вонки.

- Продовжіть історію про Чарлі. Яким, на вашу думку, він став би господарем фабрики? Що зробив би для інших?

Наталія Ткаченко,
учитель зарубіжної літератури
Ніжиловицької гімназії
Київської обл.